

Změna pohledu na paliativní péči v intenzivní medicíně

Renata Černá Pařízková

**Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny
Univerzita Karlova v Praze, Lékařská fakulta v Hradci Králové
Fakultní nemocnice Hradec Králové**

Úvod

■ Paliativní péče

- onkologie 70. léta
- intenzivní péče 90. léta
- dnes integrální součást péče

VARIABILITA

■ Obsah paliativní péče

Sbírka zákonů ČR

Předpis č. 372/2011 Sb.

Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

- **§ 28** - Pacient má právo na poskytování zdravotních služeb na náležitě odborné úrovni.
- **§ 4, odst. 5** – Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti

Definice pojmů

Zákon o zdravotních službách

■ § 5 Druhy zdravotní péče

➤ (2) Podle **účelu** jejího poskytnutí

- ✓ d) léčebná
- ✓ f) léčebně rehabilitační
- ✓ g) ošetrovatelská
- ✓ h) paliativní

zmírnění utrpení a zachování kvality
života pacienta, který trpí nevyléčitelnou nemocí

Domů / Paliativní medicína

Paliativní medicína

Paliativní medicína

se zabývá léčbou nevléčitelně nemocných různých diagnóz se snahou o dosažení nejlepší možné kvality jejich života. Snaží se respektovat individualitu lidské osobnosti a její jedinečnost ve všech 4 základních rozměrech holistického – celostního pohledu (biologický, psychologický, sociální, spirituální). Tento typ léčby lze poskytovat v různých prostředích s ohledem na potřeby nemocného a jeho celkový stav.

Moderní paliativní péče:

- se neodvrací od nevléčitelně nemocných, ale chrání jejich důstojnost a klade hlavní důraz na kvalitu života dokáže úspěšně zvládat bolest a další průvodní jevy závěrečných stadií smrtelných onemocnění
- je založena na interdisciplinární spolupráci a na celostním pohledu na nemocného člověka, a zahrnuje proto v sobě lékařské, psychologické, sociální, existenciální a spirituální aspekty
- vychází důsledně z individuálních přání a potřeb pacientů, respektuje jejich hodnotové priority a chrání právo pacienta na sebeurčení
- zdůrazňuje význam rodiny a nejbližších přátel nemocných, nevytrhává nemocné z jejich přirozených sociálních vazeb, ale umožňuje jim, aby poslední období života prožili v důstojném a vlnném prostředí a ve společnosti svých blízkých
- nabízí všestrannou účinnou oporu příbuzným a přátelům umírajících a pomáhá jim zvládat jejich zármutek i po smrti blízkého člověka
- vychází ze zkušenosti, že existuje zásadní rozdíl mezi špatnou a kvalitní péčí o umírající a že umírání nemusí být provázeno strachem, nesnesitelnou bolestí a nesmyslným utrpením

Standardy paliativní péče

Standardy a normy hospicové a
paliativní péče v Evropě

DOPORUČENÍ PŘEDSTAVENSTVA ČLK č. 1/2010

k postupu při rozhodování o změně léčby intenzivní na léčbu paliativní u pacientů terminálně nemocných

čl. 3 Terminologie

- a) Pacient v terminálním stádiu onemocnění – pacient v konečném stádiu onemocnění, které není slučitelné se životem a není dále léčebně ovlivnitelné.
- b) Pacient neschopný o sobě rozhodovat – nemocný s poruchou vědomí, který je vzhledem ke svému aktuálnímu zdravotnímu stavu neschopný posouzení situace a rozhodování o své osobě, není schopen vyjádřit informovaný souhlas.
- c) Paliativní léčba – léčba, jejímž cílem je zabránění bolesti, strádání či dyskomfortu nevyléčitelně nemocného, umírajícího pacienta.
- d) Marná a neúčelná léčba – léčba, která nevede k záchraně života, uchování zdraví či udržení kvality života. Marná a neúčelná léčba není v zájmu pacienta, nemůže mu přinést žádnou újmu a zatěžuje jej zbytečným strádáním či rizikem komplikací.
- e) Nezahajování léčby – léčba, která nevede k záchraně života, uchování zdraví či udržení kvality života. Marná a neúčelná léčba není v zájmu pacienta, nemůže mu přinést žádnou újmu a zatěžuje jej zbytečným strádáním či rizikem komplikací.

Zabezpečení fyzických, psychických, sociálních a duchovních potřeb pacienta, odstranění pocitů bolesti, strádání a utrpení s respektováním lidské důstojnosti jsou základní priority paliativní péče.

- f) Ukončení léčby – ukončení léčby, která nevede k záchraně života, uchování zdraví či udržení kvality života. Marná a neúčelná léčba není v zájmu pacienta, nemůže mu přinést žádnou újmu a zatěžuje jej zbytečným strádáním či rizikem komplikací.
- g) Eutanázie – usmrcení člověka ze soucitu jinou osobou než pacientem samým, a to na jeho vlastní žádost. Právní systém České republiky pojem eutanázie nezná, uvedené jednání by bylo hodnoceno jako trestný čin a je nepřípustné. Nepřípustná a trestná je také pomoc k sebevraždě.

Demografie a intenzivní péče

■ Demografický vývoj

➤ Prodlužování délky života (život v nemoci!)

— ↑ potřeba zdravotních služeb, ↑ náklady

➤ Zvýšení počtu pacientů v IP

— ↑ následné a dlouhodobé IP (polymorbidita, křehkost)

— ↑ náklady dlouhodobé, sociální služby

Restrukturalizace péče

↑ lůžek NIP a DIOP, paliativní péče (mobilní)

EUROPE

Strategie a akční plán pro zdravé stárnutí v Evropě 2012-2020

Rezoluce přijatá na 62 RC 2012, na Maltě a její priority:

1. Podpora pohybové aktivitě
2. Prevence pádů
3. Vakcinace starší populace a prevence infekčních onemocnění v ZZ
4. Veřejná podpora neformálních forem péče - důraz na domácí péči a sebepéči
5. Budování kapacit v geriiatrii a gerontologii – pracovní síly pro zdravotní a sociální péči
6. Prevence sociální izolace a sociálního vyčlenění
7. Prevence špatného zacházení (maltreatment)
8. Kvalita péče poskytovaná starým občanům, dlouhodobá péče se zvláštním zaměřením na péči v demenci a paliativní péči u dlouhodobě léčených pacientů

Pilotní projekt Mobilní specializované paliativní péče: předběžné výsledky analýzy

Seznam kapitol

- I. Úvod
- II. Pacienti v pilotní studii
- III. Kontrolní skupina
- IV. Paliativní péče v domácím prostředí

- V. Vykázané náklady
- VI. Shrnutí

Příloha: [Domácí ošetrovatelská péče 925](#)

Hlavní závěry studie:

Tento web používá k poskytování služeb a analýze návštěvnosti soubory cookie. Používáním tohoto webu s tím souhlasíte. [Rozumím](#) [Další informace](#)

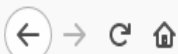
Základní organizační formy specializované paliativní péče

V ČR se v roce 2013 vyskytují následující organizační formy:

- mobilní paliativní péče (paliativní péče ve vlastním nebo náhradním sociálním prostředí pacienta)
- ambulance paliativní medicíny⁷
- samostatně stojící lůžkové zařízení hospicového typu⁸
- oddělení paliativní péče v rámci jiných lůžkových zdravotnických zařízení

V zahraničí jsou budovány i další formy specializované paliativní péče

- konziliární tým paliativní péče v rámci zdravotnického zařízení
- denní stacionář paliativní péče
- zvláštní zařízení specializované paliativní péče (např. specializované poradny a tísňové linky, zařízení určená pro určité diagnostické skupiny atd.)

Úvod > Politika a Ekonomika > VZP bude hradit péči mobilních hospiců dvojnásobnou dobu. MZ zaslepší paliativní...

Politika a Ekonomika

VZP bude hradit péči mobilních hospiců dvojnásobnou dobu. MZ zaslepší paliativní péči v nemocnicích

25.1.2018

Podělte se na Facebooku

Tweet na Twitteru

Nejnovější názory

Tomáš Cikrt
Všichni Zemanovi doktoři

Vít Mareček
Zapomeňte na urgentní či
centrální příjmy

Legislativní monitor

Slovákům a Polákům mají přibýt
europoslanci, Čechům ne

Kdy začíná paliativní péče v IP?

- **Přednemocniční péče**

- Praktický lékař
- Lékař specialista

- **Urgentní příjem**

- **Standardní oddělení**

- **ICU**

- **Následná,
dlouhodobá péče**

- NIP, DIOP
- LDN

- **Dimise domů**

Chronická intenzivní nebo paliativní péče?

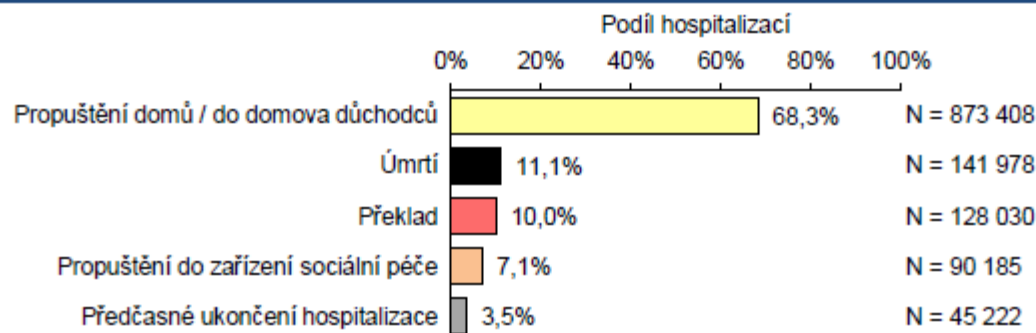
Kde je hranice?

- **Pacienti v terminálním stádiu chronického onemocnění, kde pokračujeme v léčbě „symptomatické“ se zaměřením na udržení kvality života (určen rozsah léčby)**

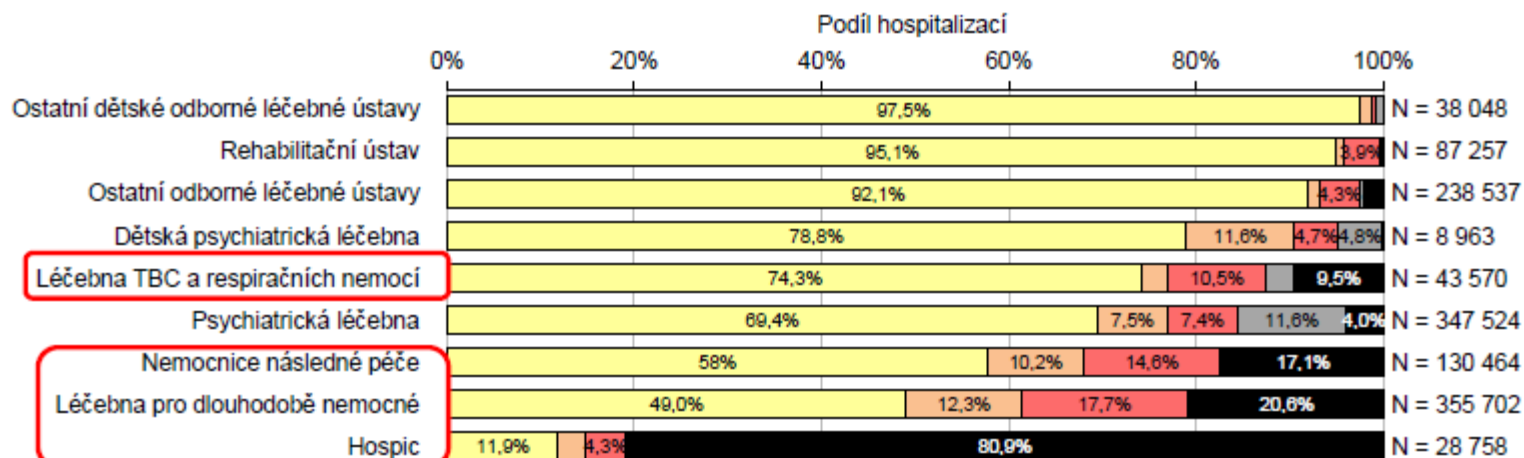
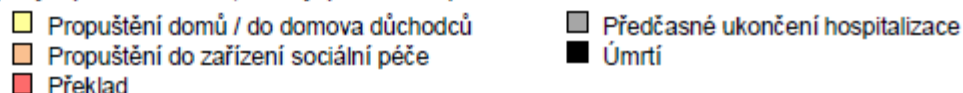
Paliativní péče v IP nemusí znamenat vždy bezprostřední umírání a smrt!!!

Způsob ukončení hospitalizace

Type of discharge

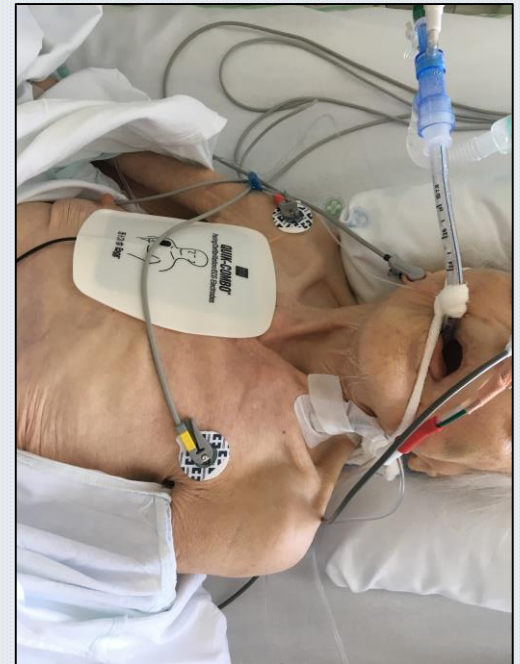

Obr. 8 Způsob ukončení hospitalizačního pobytu podle druhu ZZ, kde byl pacient hospitalizován

Chronická intenzivní nebo paliativní péče?

Kde je hranice?

- Standardy paliativní péče rozlišují v souladu s mezinárodními doporučeními⁶ **dvě úrovně poskytování paliativní péče: obecnou a specializovanou paliativní péči.**
  - a) **Obecnou paliativní péčí** rozumíme dobrou klinickou praxi, která je poskytována zdravotníky v rámci jejich odborností. Jejím základem je včasné rozpoznání nevyléčitelného charakteru onemocnění a identifikace a ovlivňování oblastí, které jsou významné pro kvalitu pacientova života (např. racionální využití kauzálních léčebných postupů, léčba symptomů, empatická komunikace, pomoc při organizačním zajištění péče a při využití služeb ostatních specialistů, zajištění domácí ošetrovatelské péče atd.). Obecnou paliativní péčí by měli umět poskytnout všichni zdravotníci s ohledem na specifika své odbornosti.
  - b) **Specializovaná paliativní péče** je aktivní multiprofesní péče poskytovaná pacientům a jejich rodinám týmem odborníků, kteří jsou v otázkách paliativní péče speciálně vzděláni a disponují potřebnými zkušenostmi. Specializovaná paliativní péče je poskytovaná pacientům, kteří komplexností svých potřeb (tělesných nebo psychosociálních) přesahují možnosti poskytovatelů obecné paliativní péče.

Cílová skupina paliativní péče

Cílovou skupinu paliativní péče tvoří pacienti v pokročilých a konečných stádiích nevyléčitelných chorob.

Onemocnění a stavy, které v pokročilých stádiích obvykle vyžadují paliativní péči, jsou:

- nádorová onemocnění
- neurodegenerativní onemocnění typu roztroušené skleróze, Parkinsonovy nemoci, demence, ALS
- konečná stadia chronických orgánových onemocnění: srdečních, plicních, jaterních a ledvinových
- AIDS
- polymorbidní geriatričtí pacienti
- pacienti v persistujícím vegetativním stavu
- některé vrozené pediatrické syndromy a onemocnění
- kriticky nemocní pacienti s nevratným multiorgánovým selháváním v prostředí intenzivní péče

DOPORUČENÍ PŘEDSTAVENSTVA ČLK č. 1/2010

**k postupu při rozhodování o změně léčby intenzivní na léčbu paliativní u pacientů
v terminálním stavu, kteří nejsou schopni vyjádřit svou vůli**

<http://www.lkcr.cz/doporuceni-predstavenstev-clk-227.html>

■ Dokument v roce 2018 (vhodná revize?)

- Příliš úzká skupina pacientů (široký záběr paliativní péče)
- Termín marná a neúčelná léčba nebo nepřiměřená/nepatřičná
- Terminální stav (definice)

Paliativní péče na ICU 2018

- Stírání chronické intenzivní a paliativní péče
- Rozvoj a přesah před ICU a po ICU
- Paliativní péče na ICU neznamená vždy umírání
- Návaznost na mobilní specializovanou paliativní péče (v systému hrazené zdravotní péče)
- Projekt MZ: Podpora paliativní péče - zvýšení dostupnosti zdravotních služeb v oblasti paliativní péče v nemocnicích akutní a následné péče
(implementace a standardizace PP v nemocnicích, paliativní týmy)
- Podpora DUPV (Projekt VZP vz. MZ)

**Ensuring death with dignity in the ICU epitomizes
the art of medicine and reflects the heart of
medicine.**

It demands the best of us. *Deborah Cook*

**Zajištění důstojnosti v umírání na ICU představuje vrchol umění
medicíny a klade požadavky na to nejlepší v nás.**